

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Capita Pietatis Christianæ, Interrogationibus Et
Responsionibus vsitatis in Catechetica Methodo ita
explicata, vt breuem sed integram hypotyposin doctrinæ
purioris complectantur**

Ferinarius, Johannes

Magdebvrgi

VD16 W 3078

Octavvm Praeceptvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36195

Species verò determinata, rectè constituitur à Legibus. Et Euangelium non abolet politicas ordinationes.

Ad Furta pertinent etiam aucupia illorum, qui libenter sumunt mutuo, & defraudant alios. Turpissima enim furta sunt illorum, qui nolunt soluere.

Ita nota est Lex Persica, quæ notat ignominia obaratos. Et in veteri historia dicitur: Obarati non possunt esse in autoritate, Quia necesse est, eos publicè esse infames, propter iniustitiam.

Sedulitati opponuntur duo vitia extrema:

Ignavia est, non velle facere necessarios labores vocationis.

πολυπραγμοσύνη, est omittere necessarias operas, & ingerere se alienæ vocationi, multa mouere, & turbare, sine mandato.

Liberalitati opponuntur luxus, vel Prodigalitas, & deinde Auaritia, vel sordes.

OCTAVVM PRÆCEPTVM.

I. Admonitio, de fundamento octavi Præcepti.

Mandatur seuerissime veritas à Deo, ut sciamus ipsum esse veracem. Et sciamus, Deum nec velle peccata, nec causam esse peccati, nec in ipso esse voluntates

tates contradictorias, sicut dicitur: Est autem Deus
verax, Item: Qui misit me, verax est.

2. Quæ est Affirmatiua sententia

8. Præcepti:

Sit verax oratio, & tota externa actio sit con-
grua cum mente, & sint firma dicta, & pacta.

Sunt ne iudicia concessa Christianis:

Sunt. Probo.

Omnia honesta officia Politica, sunt concessa Chri-
stianis.

Litigare in foro est Politicum opus.

Ergo est concessum Christianis.

Item: Prouocatio est licita.

Prouocatio est opus forense.

Ergo opera forensia sunt licita.

Maiorem probo ab exemplo: Paulus prouocat

Cæsarem.

Contra:

Calumnie sunt prohibita.

In iudicijs multe sunt calumnie.

Ergo iudicia sunt prohibita.

Nego consequentiam, & ratio est. Quia plus est
in conclusione, quam in præmissis. Calumnie quæ ad-
miseruntur à litigatoribus, ex odio, vel auaritia, sunt
damnatæ: Sed ipsa iudicia, & disputationes Forenses,
sunt pars ordinis Politici, quem Deus instituit, & ap-
probat. Et in Litigatore sancto, concurrunt multe
virtutes. Reuerentia erga Leges, & Magistratus, amor
iustitiæ, veritatis, pacis publicæ.

3. Propria

3. Propria virtus huius Præcepti, est veritas, seu veracitas:

Quid significat vocabulum Veritas?

Vocabulum veritas, interdum significat veras notitias, seu doctrinam, vel sermonem verum, & tunc est congruentia sermonis cum re, Ut: quando dico Arithmeticam esse veritatem, aut niuem non esse nigram, sed candidam. Interdum est nomen virtutis, quæ posset nominari Veracitas.

Quid est Veritas?

Est virtus, quæ amplectitur, amat, & constanter retinet veras notitias, veram doctrinam, & veros sermones, abhorret à mendacijs, & Sophistica, & efficit, ut congruant dicta, seu promissa, & facta, & ut sermo, ac gestus congruant cum animo.

Postulat autem Deus veritatem propter duas causas:

1. Ut sciamus, qualis ipse sit, & de eius voluntate, firmiter ex sermone ipsius iudicemus.

2. Propter utilitatem vitæ, Quia nulli possent inter homines esse contractus, & turbaretur tota vitæ, si artes essent mendacia, & si non seruariantur pacta, & dicta.

Quæ sunt aliæ virtutes huius Præcepti?

Candor, est virtus vicina veritati, propter probabilem rationem approbans aliorum voluntates, & non

Et non gignens varias suspitiones, malevolentiam
 κακονδεΐα, quaedam etiam ambigua in meliorem par-
 tem flectens, ac bene quidem sperans, sed tamen in
 mutabilibus, id est, cogitans hominum voluntates posse
 mutari, et posse hominem errare de voluntate alterius
 cum non penitus introspiciantur latebrae humani cordis.

Ad septimum et octavum Praeceptum, pertinet
 et virtus, quae nominatur Gratitude.

Est autem Gratitude virtus, quae complectitur
 veritatem, et iustitiam. Veritas agnoscit et fatetur,
 unde accepta sunt beneficia. Iustitia obligat nos ad mu-
 tuam benevolentiam, et officia mutua possibilia. Hae
 etiam pertinent illae virtutes, quae gubernant sermo-
 nem, tanquam ornamenta, etsi non sunt necessariae sin-
 gulis.

Vt urbanitas seu lepos est, sermones tempestive
 proferre, vel figurate, vel simpliciter, qui aut moesti
 dolorem leniant, aut in iratis nimios motus arte fra-
 gant, aut superbos reprehendant.

Referantur ergo huc distinctiones inter Salem
 candidum, qui dicitur esse Mercurij, et significat di-
 cta, quae augent benevolentiam, et inter Salem Morsum
 seu Nigrum, qui significat venenatas reprehensiones.

4. Admonitio de Antithesi.

Prima et praecipua Antithesis huius praecipti
 sunt Diaboli, a quibus ortum est mendacium, et qui
 horribili odio Dei confirmant in multorum mentibus
 execrabilia mendacia contra Deum, et contra ordinem
 Politicum et Oeconomium.

Corruptelæ doctrinæ de Deo, pugnant cum secundo Præcepto. Sed corruptelæ in artibus collocantur inter mendacia pugnantia cum hoc præcepto, & cum illis fraudes, imposturæ, & Sophisticæ præstigiæ in tota vita.

Quid est Mendacium?

Est cogitatio contraria rei, vel dictum contrarium rei, quam dici necesse est, vel gestus contrarius rei, cum ex cupiditate, petulantia, aut studio nocendi, oritur.

Vetustas sic distinxit Mendacia:

Alia sunt perniciosa, Alia iocosa, Alia officiosa. Sed melius est, nomen mendacij non transferre ad Apologos, & occultationes officiosas.

Ita igitur dicimus.

Alia sunt occultationes insidiosæ, quæ fiunt aut cupiditate nocendi, aut ex vanitate, & nominantur proprie mendacia.

Alia sunt occultationes officiosæ, in quibus teguntur illa, quorum confessio non est necessaria, vel quæ tegi necesse est, ne alijs noceamus. Ut Rachel arte occultat Idola, Rahab negat se habere hospites Israëliticos. Coniunx Davidis fingit maritum egrotare, & collocat statuam in Lectum. Tales figuræ non sunt mendacia: Sed possunt nominari Stratagemata, aut ἑπίματτα λόγου, Ironiæ, vel πᾶσι τὸ τοῦτο. Non causa ut causa.

Tertio, sunt dissimulationes figuratæ, quæ sunt iocosa imagines, excogitatæ à sapientibus, ut sint comæ monefactis.

monestiones de rebus bonis & veris, ostensa quoque
pictura. Deus enim vult homines doceri, aut proprio
sermone, aut figurato, aut picturis, sicut cetera
Mosaico fuerunt pictura & figura.

CANDORIS sunt duo extrema vitia: Calumnia, & stulta Credulitas.

Calumnia:

Est quomodo crimen fingere ac serere, vanas
alij suspiciones, & recte facta, aut ambigua deprava-
re. Eccle. 10. Qualis est serpens qui clam mordet,
talisis est Calumniator.

Stulta credulitas.

Est sine discretione, omnibus credere, & exi-
mare, omnes esse amicos fideles & sinceros.

Huc referenda sunt omnia vitia linguae, inter qua
praecipuum est Mendacium:

Garrulitas non seruat modum.

Praecipitantia, peccat tempore.

Curiositas, non discernit obiecta necessaria,
non necessarijs.

Maledicentia est iniusta, & cupida nocendi.

Petulantia, est facile & libenter conuiciari.

Vanitas, vel iactantia, est, gloriosa de se pra-
dicare.

Ironia vitiosa, est occultatio, cum necessaria
confessio, seu, ubi necesse erat, aliquid dici apertius.

Δύσωνία, est rustico pudore impediri, ne lo-
quar ubi opus est.

Axioma est simulare pudorem, & humilitatem quasi nolis id, quod maxime appetis.

Impudentia, est dicere quæ nescis, & magna polliceri.

Scurrilitas, est loqui sermones, vel iocos obscenos, virulentos, impudentes.

Scopiticum esse, est gestu, vel mordaci dicto, petulantè reprehendere.

Futilitas, est garrulitas ociosa & inanis.

Insulitas, est stupor nimius, & indignus homine.

Affentatio est vitium conflatum ex istis omnibus, & querens gratiam alterius, ex allusione ad ipsius affectus.

Huc referendæ sunt omnes Sophisticæ præstigiæ, & elusiones in iudicijs, pactis, & tota vita.

NONVM ET DECIMVM
PRÆCEPTVM.

Quæ est sententia horum postremorum
Præceptorum :

Nonum & Decimum Præceptum ostendunt discrimen Legum politicarum, & Legis diuinæ.

Leges politicæ tantum præcipiunt de externis actionibus, non loquuntur de interioribus motibus, aut prauitate cordis.

Sed Leges diuinæ præcipiunt de integra obedientia, interiore & exteriori, seu de integra conformitate